

ประวัติความเป็นมา

"สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก" เป็นสำนักสงฆ์ที่เปิดทำการบำเพ็ญวัตรกษาศึกษาปฏิบัติศาสนกิจให้-
 โทษและผู้ป่วยด้วยโรคอื่น ๆ ตั้งอยู่ที่บริเวณเชิงเทือกเขาโป่งปราบ หมู่ที่ 7 ตำบลขุนโขลน
 อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500 โดย
 หลวงพ่อใหญ่ พระอาจารย์จำรูญ ปานจันทร์ และพระอาจารย์เจริญ ปานจันทร์ ครั้งแรก
 สงฆ์คณะนี้ได้จำพรรษาอยู่ที่วัดคลองเม่าธรรมโกศล อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ในระหว่าง
 การเดินชุกงค์อันเป็นกิจประจำปีของสงฆ์คณะนี้ ได้เดินชุกงค์ผ่านมาถึงแถวเชิงเทือกเขาโป่ง-
 ปราบ ตำบลขุนโขลน อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ขณะที่พักจากการชุกงค์ที่ถ้ำ
 กระบอก ได้พิจารณาเห็นว่าที่ถ้ำกระบอก สงบเงียบ เหมาะเป็นที่ปฏิบัติกิจของสงฆ์มาก ดัง
 นั้นเมื่อกลับจากการชุกงค์ไปถึงวัดคลองเม่าธรรมโกศล จึงได้ย้ายคณะสงฆ์มาอยู่ที่ถ้ำกระบอก
 ซึ่งเป็นที่รู้จักเรียกกันว่า "สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก" หรือ "ถ้ำกระบอก" ระยะเวลาที่มาถึงนั้น
 สงฆ์คณะนี้มีพระ เณร อยู่เพียง 12 รูปเท่านั้น¹ สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกตั้งอยู่ในเนื้อที่ 108 ไร่
 ที่ตั้งเป็นที่ลาดเชิงเขาห่างจากศาลากลางจังหวัดสระบุรีไปทางอำเภอพระพุทธรบาทประมาณ
 25 กิโลเมตร ถ้าเดินทางจากกรุงเทพมหานครไปตามถนนพหลโยธิน ถึงหลักกิโลเมตรที่ 132
 จะเห็นป้ายทางเข้าด้านซ้ายมือหรือทางฝั่งตะวันตกบอคือ "สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก" และจะมี

¹พระอาจารย์จำรูญ ปานจันทร์. หัวหน้าสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก. สัมภาษณ์.
 กุมภาพันธ์ 2521.

ทางแยกเข้าไปจากถนนพหลโยธินเป็นระยะทางตามยาวถนนลาดยางยาวประมาณ 800 เมตร
ก็จะถึงสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก

ผู้นำคณะสงฆ์องค์ปัจจุบัน

ผู้นำคณะสงฆ์องค์ปัจจุบันของสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกคือ พระอาจารย์จำรูญ ปานจันทร์
หรือ "โสรัจกัสนปะ" หรือที่รู้จักกันว่า "หลวงพ่อแม็กไซไซ"

ประวัติโดยสังเขปของพระอาจารย์จำรูญ ปานจันทร์

พระอาจารย์จำรูญ ปานจันทร์ เกิดที่ตำบลบางลี่ อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี
แต่เติบโตและใช้ชีวิตในวัยเด็กที่ตำบลคลองเม่า อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี ปัจจุบันอายุ
54 ปี ตระกูลของท่านเป็นแพทย์รักษาโรคแผนโบราณ ในวัยเด็กท่านก็ไม่ได้สนใจในเรื่อง
การรักษาโรคแผนโบราณเลย แต่ก็มีควมสนใจในเรื่องไสยศาสตร์มากตลอดเวลาที่ท่านประ
กอบอาชีพรับราชการอยู่ถึง 8 ปี

บวชครั้งแรกเมื่ออายุ 26 ปี ที่วัดคลองเม่าธรรมโกศล อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี
และจำพรรษาอยู่ที่วัดคลองเม่าธรรมโกศลอยู่ 5 พรรษา แล้วจึงย้ายมายังสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก
ครั้งแรกท่านก็ไม่ได้คิดที่จะเปิดทำการรักษาผู้ศรัทธาเสพติดให้โทษมาก่อนเลย แต่ในเมื่อมีคนมา
ขอให้ช่วยรักษาจึงสนใจและพยายามหาวิธีการที่จะช่วยเหลือผู้ศรัทธาเสพติดให้หายจากการติด
ยาเสพติดมาจนถึงปัจจุบันนี้

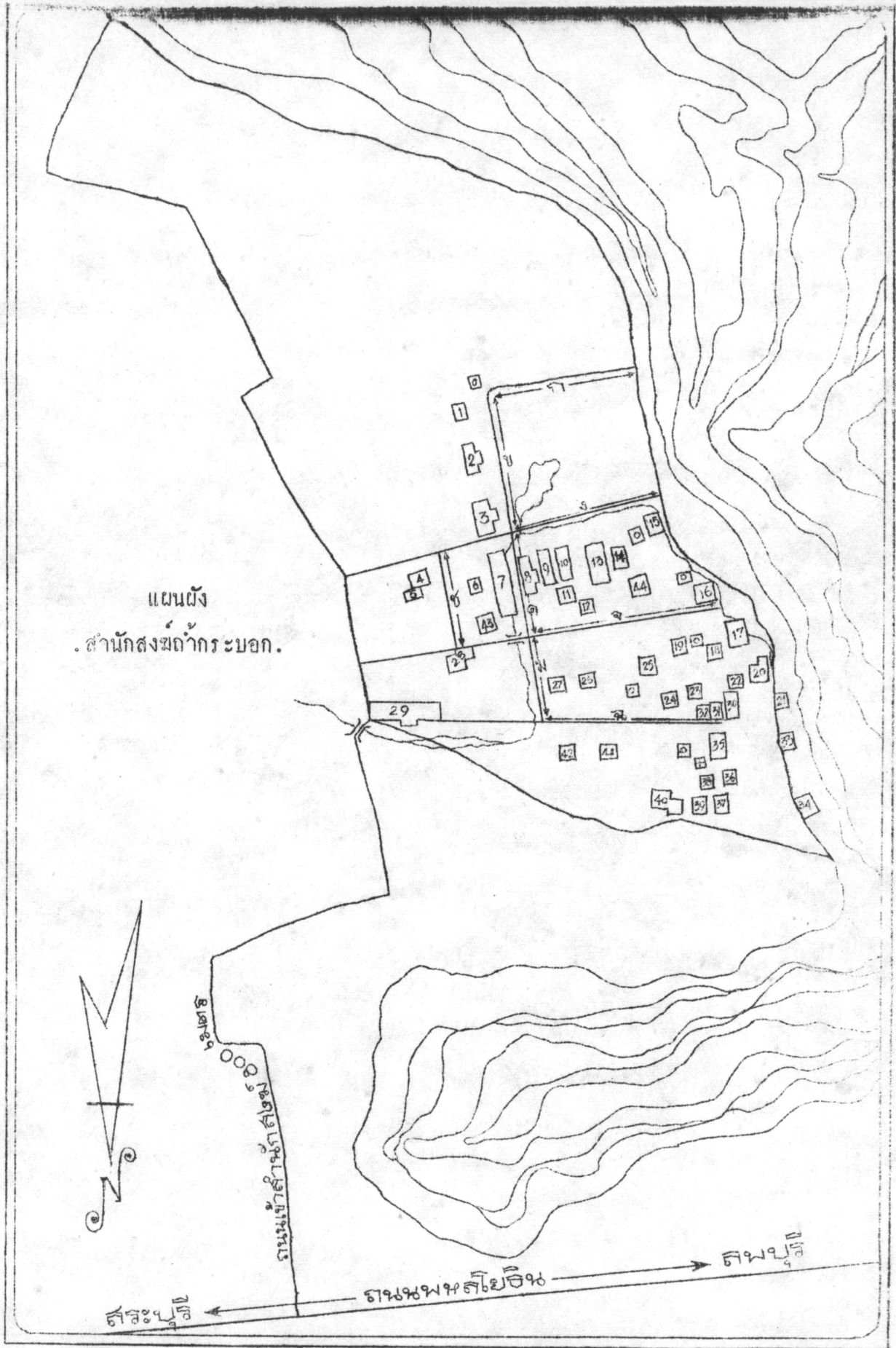
ปี พ.ศ. 2518 ได้รับรางวัลแม็กไซไซ สาขาบริการชุมชน จากประเทศฟิลิปปินส์
ในฐานะที่ช่วยเหลือริเริ่มสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยรัฐบาลประเทศฟิลิปปินส์เป็นผู้นำ
มอบให้ที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก

บริเวณและอาณาเขตของสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก

การก่อตั้งสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกครั้งแรกที่เปิดรับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้
โทษในปี พ.ศ. 2500 โดยในสมัยนั้น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้มอบให้ พลอากาศเอก
ทวี จุลละทรัพย์ ประธาน กรป.กลางในสมัยนั้น เป็นผู้จัดซื้อที่ดินถวายและสร้างอาคารให้

ด้วย ต่อมาผู้เห็นถึงประโยชน์จึงได้ร่วมมือร่วมใจกันจัดซื้อที่ดินถวายและช่วยกันสร้างอาคาร
ต่าง ๆ ขึ้น ปัจจุบันมีอาณาเขตรวมทั้งหมด 108 ไร่ เป็นพื้นที่สำหรับปลูกอาคาร และใช้เป็น
สถานที่ทำการเพาะปลูกเพื่อส่งเสริมและฝึกอาชีพให้แก่ผู้ที่เลิกจากการเสพยาเสพติดให้โทษ
และเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจของผู้มารับการบำบัดรักษาด้วย

แผนผัง
 . สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก.

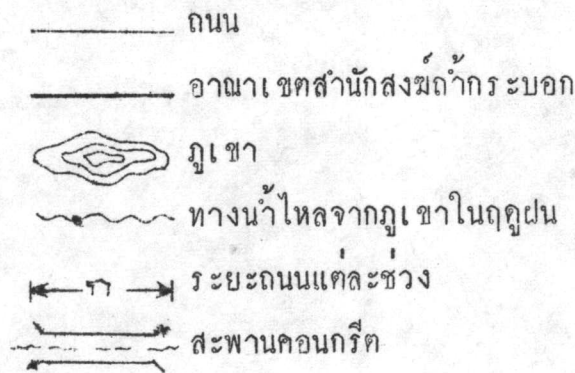

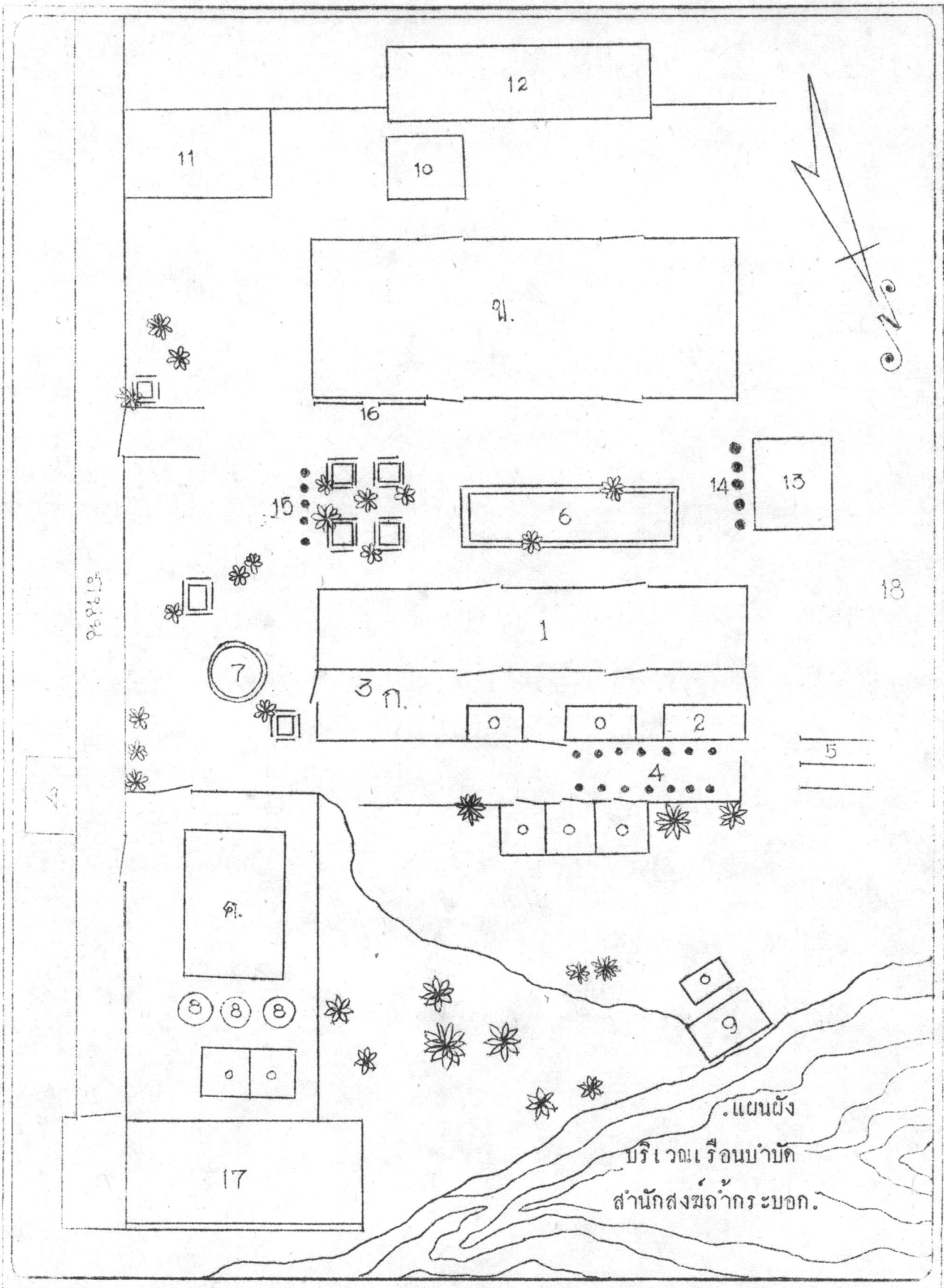
คำอธิบายหมายเลขและเครื่องหมาย
แผนผังสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก

- เครื่องหมาย เคาอบ ขนาด 2.50 X 3.80 X 2 เมตร
- หมายเลข 0 ส้วม ขนาด 2 X 5 X 2.50 เมตร
- " 1 ภูมิโศกมวง ขนาด 7 X 9 X 3 เมตร
- " 2 ภูมิ 2 ชั้น ล่าง ขนาด 14 X 15.50 X 3.50 เมตร
 บน ขนาด 14 X 15.50 X 3 เมตร
- " 3 ภูมิเหลืองใหม่ 2 ชั้น ล่าง ขนาด 14 X 15.50 X 3.50 เมตร
 บน ขนาด 14 X 15.50 X 3 เมตร
- " 4 ศาลาแดงไม้ ขนาด 12 X 20 X 3 เมตร
- " 5 ดิ๊งแดง 2 ชั้น ล่าง ขนาด 7 X 7.50 X 2.50 เมตร
 บน ขนาด 7 X 7.50 X 3 เมตร
- " 6 ภูมิไม้เล็ก ขนาด 5 X 3.50 X 2 เมตร
- " 7 อาคารพักฟื้น(แม็กไซไซ)ยกสูง ขนาด 17 X 50 X 4 เมตร
- " 8 ดิ๊งขาว 2 ชั้น ล่าง ขนาด 14 X 15.50 X 3.50 เมตร
 บน ขนาด 14 X 15.50 X 3 เมตร
- " 9 ดิ๊งเหลืองเล็ก ขนาด 3.50 X 22 X 3 เมตร
- " 10 โรงหินขัดและคัดผมคนป่วย ขนาด 8 X 20 X 2.50 เมตร
- " 11 โรงครัว ขนาด 6.50 X 13 X 2.50 เมตร
- " 12 เรือนไม้โรงอาหารและที่พักคนครัว ขนาด 7 X 10 X 3 เมตร
- " 13 เรือนบำบัตรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติด ขนาด 17.50 X 30 X 3.50 เมตร
- " 14 ส้วมเรือนบำบัต ขนาด 4 X 15 X 3 เมตร
- " 15 ดิ๊งเหลืองเล็กยกสูง 1 เมตร ขนาด 5.50 X 13 X 3 เมตร
- " 16 ดิ๊งที่พักพระอาจารย์ ขนาด 8 X 16 X 3.50 เมตร

- หมายเลข 17 หอฉันท์พระอาจารย์และที่เก็บของยกสูง 2 เมตรขนาด 9.80X 11X 2.50 เมตร
- " 18 โรงครัวพระ ขนาด 5 X 7 X 2 เมตร
- " 19 โรงคืดเครื่องไฟฟ้าเก่า ขนาด 4 X 8 X 2 เมตร
- " 20 ภูมิตำยาสมุนไพร 2 ชั้น ล่าง ขนาด 5 X 6.50 X 2 เมตร
บน ขนาด 10 X 18 X 1.50 เมตร
- " 21 ภูมิตวางซุ่ย ขนาด 4 X 4.40 X 1.70 เมตร
- " 22 ภูมิตชั้นบนแท่งค้ำน้ำฝน ขนาด 4 X 6 X 2 เมตร
แท่งค้ำน้ำฝน ขนาด 4 X 4 X 3 เมตร
- " 23 ภูมิตไม้เล็ก ขนาด 5 X 3.50 X 2 เมตร
- " 24 ภูมิตไม้ 2 ชั้น ล่าง ขนาด 3.50 X 6 X 3 เมตร
บน ขนาด 3.50 X 6 X 3.50 เมตร
- " 25 ภูมิตโปรค ขนาด 4 X 5 X 2.50 เมตร
- " 26,27 ภูมิตไม้เล็ก ขนาด 5 X 3.50 X 2 เมตร
- " 28 คืดเขียว 2 ชั้น ล่าง ขนาด 16 X 17 X 3.50 เมตร
บน ขนาด 16 X 17 X 3.50 เมตร
- " 29 คืด 3 ชั้น กำลังก่อสร้าง ล่าง ขนาด 14.50 X 73 X 3.50 เมตร
กลางขนาด 14.50 X 73 X 5 เมตร
บน ขนาด 14.50 X 73 X 4 เมตร
- " 30 ศาลาไม้สวดมนต์ ฉันท์ ขนาด 10 X 28 X 3.50 เมตร
- " 31 บ่อแก้วพิสคารและที่เก็บสังฆารหลวงพ่อดี๋ ขนาด 6.70 X 22 X 3.50 เมตร
- " 32 ที่รับสมัครรักษาผู้ป่วยคืดยาเสพติดชั่วคราว ขนาด 6 X 14.80 X 3 เมตร
- " 33 ภูมิตไม้ปากด้า ขนาด 4.50 X 7 X 2 เมตร
- " 34 ภูมิตไม้ริมเขต ขนาด 5 X 8.50 X 2.50 เมตร
- " 35 ศาลาสร้างใหม่ 3 ชั้น ล่าง ขนาด 18 X 36 X 2.50 เมตร
กลางขนาด 18 X 36 X 3.50 เมตร
บน ขนาด 18 X 36 X 5 เมตร

- หมายเลข 36 เรือนไม้จ่ายยา ขนาด 7 X 8 X 3 เมตร
- " 37 เรือนพักคนป่วยชั่วคราว ขนาด 7 X 12 X 2.50 เมตร
- " 38 เรือนไม้ 2 ชั้น ล่าง ขนาด 3.50 X 6 X 2.50 เมตร
บน ขนาด 3.50 X 6 X 2 เมตร
- " 39 กุฏิไม้ ขนาด 5.50 X 6 X 2 เมตร
- " 40 เตาอบ ห้องน้ำ ห้องส้วม ขนาด 9.50 X 19.20 X 2.50 เมตร
- " 41, 42 กุฏิไม้ ขนาด 5 X 3.50 X 2 เมตร
- " 43 ตึกเก็บเงินที่เก็บของ 3 ชั้น
- " 44 ตึกมณฑุทรง เรือนบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดชาวต่างประเทศ
- ถนน ก. ยาว 100 เมตร กว้าง 8 เมตร
- " ข. " 95 " " 8 "
- " ค. " 75 " " 8 "
- " ง. " 75 " " 6 "
- " จ. " 256 " " 8 "
- " ฉ. " 220 " " 6 "
- " ช. " 260 " " 6 "
- " ซ. " 75 " " 6 "

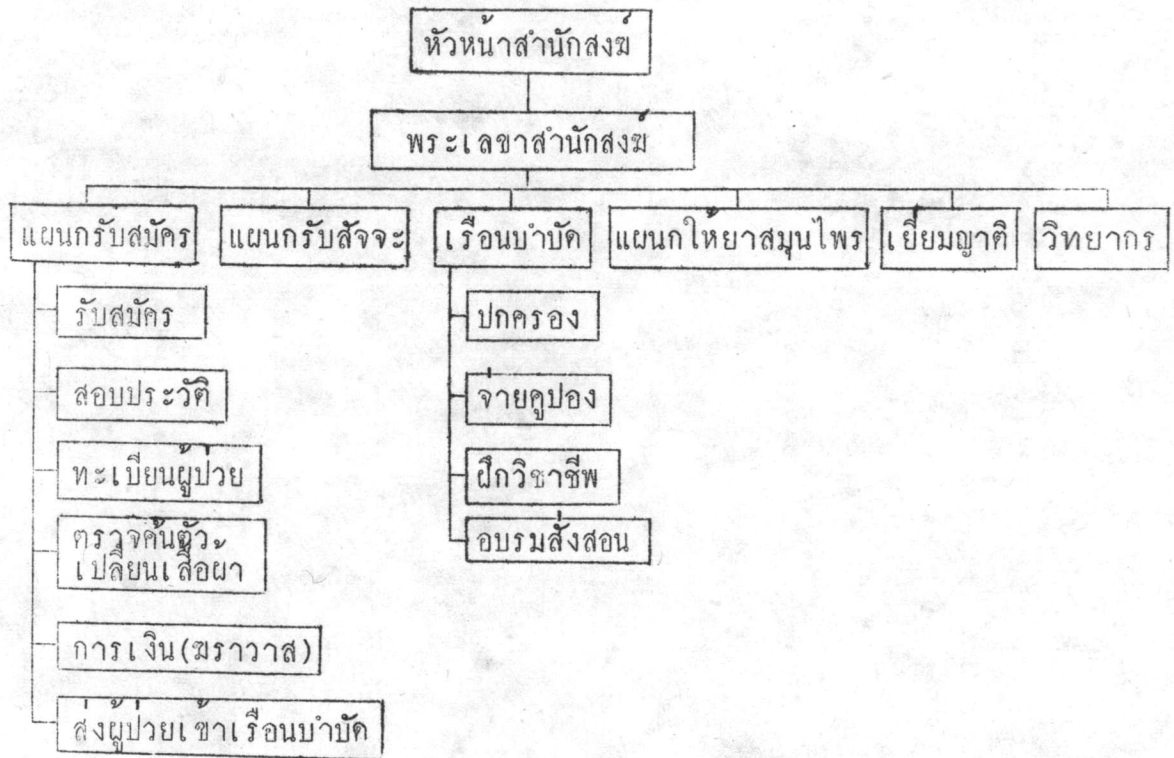

คำอธิบายตัวอักษรและหมายเลข
แผนผังเรือนบำบัตร์รักษา สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก

- อักษร ก. เรือนบำบัตร์รักษา
- " ข. คีตก 2 ชั้น ชั้นบน เป็นสถานที่ฝึกวิชาที่พิศัยเย็บเสื้อผ้า
ชั้นล่างเป็นสโมสรขายอาหารและของใช้แก่คนป่วย
- " ค. คีตกมูตรง 2 ชั้น ใช้รักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดชาวต่างประเทศ
- " ง. ศาลาที่เยี่ยมญาติ
- หมายเลข 0 ห้องน้ำ ห้องส้วม
- " 1 ที่นอนของผู้ป่วยติดยาเสพติดชาย
- " 2 ที่นอนของผู้ป่วยติดยาเสพติดหญิง
- " 3 ที่ประชุมผู้ป่วยภายในเรือนบำบัต
- " 4 ที่รับประทานยาสมุนไพรประจำวัน
- " 5 บริเวณซักผ้าและตากผ้าของผู้ป่วย
- " 6 บ่อน้ำรูปสี่เหลี่ยม
- " 7 บ่อน้ำรูปวงกลม
- " 8 ถังน้ำฝนรูปทรงกระบอก
- " 9 กุฏิพระสงฆ์
- " 10 ถังน้ำรูปสี่เหลี่ยม และชั้นล่างเป็นห้องน้ำ
- " 11 ที่ทำครัว
- " 12 เรือนพัก
- " 13 ศาลาพักผ่อนของผู้ป่วย
- " 14, 15 ที่รับประทานยาสมุนไพรให้แขกที่มาเยี่ยมชม
- " 16 บอร์ดแสดงกิจกรรมของผู้ป่วย
- " 17 ที่พักของพระอาจารย์
- " 18 บริเวณทำการเกษตรกรรมของผู้ป่วยพักฟื้น

การปฏิบัติงานของสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก

การปฏิบัติงานให้การช่วยเหลือรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดให้โทษของสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกแห่งนี้ผู้ช่วยเหลือเป็นพระสงฆ์ทั้งสิ้น ปัจจุบันมีพระสงฆ์ทั้งหมดรวม 135 รูป และมีวิทยากรที่คอยให้ความช่วยเหลือความสะดวกแนะนำอธิบายเกี่ยวกับการบำบัดรักษาแก่แขกที่มาเยี่ยมชมสำนักสงฆ์อีก 10 คน การปฏิบัติงานแบ่งออกเป็นแผนกได้ดังนี้

การปฏิบัติงานของสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก ประมาณเดือนเมษายน - มิถุนายน ทางสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกจะปิดรับสมัครไม่รับทำการรักษาผู้ป่วย เพราะเป็นระยะเวลาออกเก็บธุดงค์ปฏิบัติกิจของสงฆ์เป็นประจำทุกปี

การรับสมัคร ทำทะเบียนประวัติและสถิติของผู้ป่วย

เมื่อผู้ติดยาเสพติดเดินทางไปถึงสำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก ผู้ป่วยจะถูกทดสอบถึงความตั้งใจเสียก่อนว่าตั้งใจมารับทำการเลิกยาเสพติดอย่างแท้จริงหรือไม่ โดยการให้นั่งรออยู่

กระทั่งเวลาประมาณ 13.00 - 14.00 น. จึงจะรับเข้าทำการรักษา หากมีบางคนที่ไม่มีความตั้งใจจะมาเลิกยาเสพติดอย่างแท้จริงก็จะกลับเสียก่อน ตอนนี้พระท่านก็จะพูดชักชวนชี้ให้เห็นถึงความไม่คุ้มค่า ๆ ของยาเสพติดเพื่อให้เขาเปลี่ยนความคิดมาตั้งใจและเต็มใจที่จะรักษา หากเขาคิดสนใจเห็นดีด้วยก็จะรับเข้าทำการรักษา แต่ถ้าหากยังไม่ยอมรักษาอีก พระก็จะจับบันทึกลงชื่อไว้ เมื่อมาสมัครรับรักษาใหม่อีกก็จะไม่ยอมรับรักษาให้ง่าย ๆ เหมือนผู้อื่น อาจให้นั่งรออีกนานจึงจะรับเข้าทำการรักษา

ผู้มาเลิกยาเสพติดจะต้องนำหลักฐานมาแสดง เช่น

1. บัตรประจำตัวประชาชน
2. บัตรนักเรียนนักศึกษา
3. สำเนาทะเบียนบ้าน

ผู้ที่มาเลิกยาเสพติดต้องนำหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดจากที่กล่าวมานี้มาก็ได้ ถ้าไม่มีมาก็ต้องมีผู้ปกครองที่เชื่อถือได้มารับรอง การรับเข้ารักษาก็จะต้องมีการทำทะเบียนประวัติทุกคน โดยมีพระทำหน้าที่สัมภาษณ์เพื่อหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ต้องการทราบแบบสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล เมื่อสัมภาษณ์เสร็จ ก็จะมีการทำทะเบียนประวัติ ซึ่งนำหนัก วัคซีนสูง และทำบัญชีเกี่ยวกับการเงิน เมื่อเสร็จก็จะมีการตรวจค้นตัวและเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเป็นชุดของสำนักสงฆ์วัดไร่กระบอก

การค้นตัวและเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย

เมื่อทำทะเบียนประวัติเสร็จผู้ช่วยทุกคนจะต้องเข้าไปยังห้องตรวจค้นเพื่อค้นหายาเสพติดชนิดต่าง ๆ ที่ผู้ช่วยอาจแอบซุกซ่อนเข้าไปข้างในเรือนจำได้ เช่น อาจซุกซ่อนไว้ในร่างกาย ในคอ ทวารหนักและบนศีรษะ เป็นต้น ถ้าผู้ช่วยที่เป็นผู้ชายพระก็จะทำหน้าที่ตรวจค้นเอง ส่วนผู้ช่วยที่เป็นผู้หญิงก็มีเจ้าหน้าที่หญิงทำการตรวจค้น เมื่อตรวจค้นเสร็จก็จะเปลี่ยนเครื่องแต่งกายใหม่ในห้องตรวจค้นเป็นชุดของสำนักสงฆ์วัดไร่กระบอก ส่วนเครื่องแต่งกายของผู้ป่วยเดิมและสิ่งของต่าง ๆ ที่ติดตัวมาจะต้องฝากไว้กับพระผู้มีหน้าที่นี้ และเมื่อได้รับการบำบัดรักษาเสร็จแล้วและได้รับอนุญาตให้กลับบ้านได้แล้วจึงจะสามารถมารับของฝากคืนได้

เครื่องแต่งกายผู้ป่วย

ผู้ป่วยชาย ระยะบำบัดรักษา 10 วัน ใช้เสื้อแขนสั้นสีขาว คอกลมสวมศีรษะ ที่กระเป๋ามีหมายเลขประจำเสื้อ กางเกงผ้าคิบบาส์สีแสด

ระยะพักฟื้นคือ เสื้อแขนสั้นสีแสด คอกลมผ่าหน้าสวมศีรษะ ที่กระเป๋ามีหมายเลขประจำเสื้อ กางเกงสีแสดขาสวมส่วน

ผู้ป่วยหญิง ทั้งระยะบำบัดรักษาและระยะพักฟื้นต้องใช้เครื่องแต่งกายเหมือนกันคือ เสื้อแขนสั้นสีแสด คอกลมสวมศีรษะ กระเป๋ามีหมายเลขประจำเสื้อ ผ้านุ่งสีแสด

ด้านหลังของเสื้อทุกตัวทั้งของผู้ป่วยชายและผู้ป่วยหญิงจะมีอักษรพระคาถาว่า "สู่อิศุถึง" หรือ "รัตนสิมาลา"

เมื่อเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเรียบร้อยแล้ว พระผู้อาวุโสที่รับสมัครจะชี้แจงถึงรายละเอียดระเบียบการอาศัยอยู่รักษาตัวของผู้ป่วยติดยาเสพติด ซึ่งทางสำนักสงฆ์วางไว้โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น ดังนี้

1. จะต้องถือศีลจะ ไม่สูบ ไม่เสพ ยาเสพติดทุกชนิด
2. จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพระทุกประการ มีกำหนดเวลา 10 วัน
3. จะไม่ก่อความวุ่นวายใด ๆ ในสถานที่พักอาศัย
4. จะไม่อ้างสิทธิหรือความจำเป็นออกนอกบริเวณก่อนครบกำหนด

การรับศีลจะ

หลังจากการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายและฟังคำชี้แจงเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระจะนำไปนั่งรอในบริเวณเรือนบำบัดเพื่อรอรับศีลจะ ณ ศาลาโปรด การรับศีลจะจะรับ 2 ครั้ง ครั้งแรกรับศีลจะในวันแรกที่เข้ารับการบำบัดรักษา ครั้งที่สอง จะรับศีลจะในวันสุดท้ายที่สิ้นสุดการบำบัดรักษา การรับศีลจะครั้งแรก พระจะอธิบายเกี่ยวกับเรื่องศีลจะในเรื่องยาเสพติดให้โทษจนเป็นที่เข้าใจกันทุกคน หากใครถือศีลจะไม่ได้ก็จะหมดสิทธิ์ในการเข้ารักษาตัว มีรับศีลจะ มีการจุดธูป เทียน กล่าวคาถาบูชา แล้วจึงรับศีลจะ

การบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติด (Treatment)

การบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

1. การบำบัดรักษาทางกาย 5 วัน
2. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตใจ 5 วัน

1. การบำบัดรักษาทางกาย (Detoxification)

หลังจากการรับสัจจะแล้วพระจะนำผู้ป่วยเข้าเรือนบำบัดเพื่ออบรมถึงระเบียบของเรือนบำบัดและวิธีการรับประทานยาสมุนไพร เรือนบำบัดรักษานั้นทางสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกจัดแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นเรือนบำบัดชาย และเรือนบำบัดหญิง

การรับประทานยาสมุนไพร หลังจากทราบรายละเอียดต่าง ๆ แล้วพระจะนำผู้ป่วยติดยาเสพติดไปรับประทานยาสมุนไพร ๓ ลานที่เตรียมเอาไว้ ลานที่รับประทานยาสมุนไพรประกอบด้วย ถังใส่น้ำดื่ม ชันน้ำ กระโถนที่ใช้รองรับอาเจียน และหมายเลขประจำตัวในการรับประทานยาแต่ละวัน พระจะจัดให้นั่งเรียงกันเป็นแถวยาว 2 แถวหันหน้าเข้าหากัน ระยะห่างกันพอสมควร เมื่อนั่งเรียบร้อยแล้วก่อนเวลารับประทานยาจะมีผู้ป่วยที่ผ่านการรับประทานยาเรียบร้อยแล้วมากอยเป็นพี่เลี้ยงช่วยเหลือและร้องเพลงเชียร์เพื่อเป็นกำลังใจในขณะรับประทานยา เมื่อถึงเวลารับประทานยาพระผู้มีหน้าที่จ่ายยาจะมาสอบถามผู้ป่วย เช่น เคยรับประทานมาแล้วหรือยัง ใครเป็นโรคอื่น ๆ บ้างนอกเหนือจากติดยาเสพติด แต่ละคนมีสัญญาณการรักษาที่วัน และพระท่านจะอธิบายถึงการรับประทานยาอีกครั้งหนึ่ง การรับประทานยาสมุนไพรแต่ละครั้ง คนหนึ่งจะรับประทานไม่เกิน 30 ซี.ซี. ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสุขภาพร่างกายของผู้ติดยาเสพติด โดยพระจะดูถึงความต้านทานของร่างกาย ถ้าอายุมากก็จะลดปริมาณยาลงหรือเจือปนยาได้ บางลง ก่อนรับประทานยาสมุนไพรจะไม่ให้ผู้ป่วยรับประทานอาหารมากเพราะจะทำให้อาเจียนยาก การรับประทานยานี้จะรับประทานทุกวัน วันละ 1 ครั้ง จนครบ 5 วัน และในช่วงวันที่ 2 จนถึงวันที่ 4 ของการบำบัดรักษาพระท่านจะให้รับประทานยาสมุนไพรชนิดเม็ดเพิ่มด้วย ยาสมุนไพรชนิดเม็ดนี้จะมีประสิทธิภาพในการขับถ่าย และจะมีอาการเหนียวตัว เนื่องจาก

ยาสมุนไพรจะขับพิษยาเสพติดออกมาทำให้ท้องอาบน้ำบ่อย ๆ ส่วนผู้ป่วยที่มีโรคอื่นแทรก เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง เจ็บคอ พระก็จะให้ยาสมุนไพรชนิดอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

เวลารับประทานยาสมุนไพร สำนักสงฆ์ด้ากระบอกได้กำหนดเวลารับประทานยาสมุนไพรไว้ดังนี้

ยาสมุนไพรชนิดน้ำ วันที่ 1 รับประทานยาครั้งแรกเวลาประมาณ 20.00 น.
วันที่ 2,3,4,5 รับประทานยาเวลาประมาณ 9.00 น.
ยาสมุนไพรชนิดเม็ด วันที่ 2 รับประทาน 2 เม็ด เวลาประมาณ 20.30 น.
วันที่ 3,4 รับประทานวันละ 1 เม็ด เวลา 20.30 น.

ฤทธิ์ของยาสมุนไพร ยาที่ใช้รักษานั้นประกอบด้วยตัวยาสมุนไพรทั้งสิ้น เวลาที่ผู้ป่วยดื่มเข้าไปจะรู้สึกว่ายาทับประทานเข้าไปจะซึมซาบไปทั่วทุกชุมชนของร่างกาย การรับประทานยาถ้าดื่มมากเกินไปก็จะอาเจียนออกมามาก ส่วนมากในการอาเจียนครั้งแรกจะมีสีเขียวปนออกมา พระชี้แจงว่า นั่นเป็นการถอนรากถอนโคน การอาเจียนจะมีต่อเนื่องกันไปจนหมดฤทธิ์ยา แต่โดยทั่วไปมักใช้เวลาไม่เกินครึ่งชั่วโมง มีบางรายที่ติดยาเสพติดมานานอาจจะเว้นระยะการอาเจียนไปหลายชั่วโมงก็ได้ เช่น รับประทานยาสมุนไพรในตอนเช้า อาเจียนไปจนหยุดแล้ว และอาจมีการอาเจียนออกมาอีกในตอนบ่ายหรือตอนกลางคืนได้อีก ชนิดนี้เรียกกันว่า "มีลูกหลง" คนป่วยบางคนอ่อนเพลียมาก หรือมีกำลังน้อยมากพระก็อาจจะเปลี่ยนยาชนิดน้ำที่ทำให้อาเจียนมาเป็นยาชนิดเม็ดคลุกกลอนแทนก็ได้ ยาเม็ดนี้จะทำให้ถ่ายออกมาอย่างมาก ซึ่งมีศัพท์ที่เรียกกันว่า "ระเบิดน้ำลึก" ทุกคนต้องถ่ายเมื่อรับประทานยาเม็ดชนิดนี้เข้าไป

ลักษณะและคำรับยาสมุนไพร ลักษณะของยาสมุนไพรชนิดน้ำที่ทำให้เกิดอาการอาเจียน มีลักษณะเป็นยาน้ำ สีน้ำตาลเข้ม ขุ่น ได้จากการต้มเคี่ยวสมุนไพรชนิดต่าง ๆ และผสมสกัดออกมาเก็บใส่ขวดไว้ได้นานเป็นเดือน ๆ โดยไม่เสียหรือเสื่อมคุณภาพแต่อย่างใด การรับประทานยาสมุนไพรนี้ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ส่วนคำรับสมุนไพรต่าง ๆ ไม่ได้รับอนุญาตให้เปิดเผยจาก "หลวงพ่อใหญ่" เมื่อครั้งท่านยังมีชีวิตอยู่โดยได้สั่งไว้อย่างเด็ดขาดว่า ห้ามเปิดเผย มิฉะนั้นจะเป็นอันตราย พระอาจารย์จ่างรูป ปานจันทร์ รับช่วงดำเนินการต่อมาและเปิดเผย

ผู้เกี่ยวข้องที่ทราบคำรักษา พระผู้ช่วยปรุงจะไม่ทราบส่วนผสมของยาเลย จะมีหน้าที่ปรุงผสมกันเพียงอย่างเดียวเท่านั้น พระอาจารย์จำบุญ ปานจันทร์ กล่าวท่านองว่าตัวยาสมนุไพรนี้ใช้ทำการรักษาไปเป็น 10 ปี ก็ยังไม่หมด สำหรับคำรักษานี้ได้ทำการทดลองมาก่อนเป็นเวลานานแล้วและได้นำมาใช้ทดลองรักษา ปรับปรุงแก้ไขอยู่ในระหว่างปี พ.ศ.2503 - พ.ศ.2505 เมื่อถึงปี พ.ศ.2506 คำหรับส่วนผสมของยาจึงได้มาตราฐานคงที่ ปัจจุบันนี้ คำรักษาส่วนผสมและลักษณะจะคงที่ ได้ผลแน่นอน จะผสมกี่ครั้งก็จะได้ผลเหมือนกันหมด

อาการของคนป่วย ในระยะการบำบัดรักษานั้น ในวันที่สองของการบำบัดรักษาผู้ป่วย จะมีอาการหนักที่สุดจากการรับประทานยาสมุนไพรแล้วอาเจียน พระผู้ให้การรักษาจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ประกอบกับการใช้สัจจะเข้าช่วยจึงทำให้ผ่านไปได้ พอผ่านวันที่สามไปแล้วอาการก็จะค่อย ๆ คีขึ้น ระยะที่หนักใจที่สุดของพระผู้ดูแลผู้ป่วย คือ ระยะเวลาวันที่ 2 และวันที่ 3 คนป่วยโดยทั่วไปมักจะนอนไม่ค่อยหลับ ที่หลับไปบ้างก็เนื่องจากการอ่อนเพลียหลังจากการอาเจียนมาก ๆ ส่วนใหญ่คนป่วยมักจะชอบออกไปนั่งเล่นริมขอบสระน้ำ หรือมีการอาบน้ำก็บ่อย ๆ ด้วยเหตุที่ว่า ความเย็นของน้ำจะช่วยบรรเทาอาการทางร่างกายได้มาก

การอบตัวด้วยไอน้ำ ในเวลาตอนบ่าย ประมาณ 15.00 น. ของทุกวันที่เข้ารักษาตัวที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก พระจะนำผู้ป่วยไปอบตัวด้วยไอน้ำบริเวณนอกเรือนบำบัด ซึ่งมีเตาอบอยู่ 2 แห่ง แต่ละแห่งจะประกอบด้วย 2 ห้อง โดยแยกเป็นห้องผู้ป่วยชายและผู้ป่วยหญิง สมุนไพรที่ใช้อบตัวจะประกอบด้วย

1. ใบหญ้าคา มีสรรพคุณ ถอนพิษทั้งหมดออกจากร่างกาย
2. ผักมุง " รักษาตา
3. ใบชะมูก " รักษาผิวและรอยแผลต่าง ๆ
4. ตะไคร้ " รักษาหัวใจ

การอบตัวด้วยไอน้ำกลิ่นสมุนไพรนี้ จะช่วยลดความตึงเครียดของประสาท ขับพิษยาเสพติดที่อยู่ตามผิวหนังออกมาเป็นเหงื่อเหนียว ๆ ร่างกายจะรู้สึกสดชื่นเมื่ออาบน้ำแล้ว เพราะตลอดเวลาที่เขาเสพยาเสพติดอยู่นั้นไม่ได้มีโอกาสได้สัมผัสกับอากาศที่บริสุทธิ์และการ

เบิกเบี้ยตัวเองเลย เมื่อออกตัวและอาบนํ้าเสร็จ ผู้ป่วยจะมีความรู้สึกทิว และจะรับประทานอาหารได้มากอย่างเอร็ดอร่อย

2. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตใจ (Rehabilitation)

เมื่อผ่านการบำบัดรักษาทางกาย 5 วันแล้ว ก็จะเป็นระยะพักฟื้นฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตใจเป็นระยะเวลา 5 วัน โดยเน้นหนักในด้านการรักษาทางจิตใจ แก้อาชีพปัญหาที่ผู้ป่วยประสบอยู่ในปัจจุบัน สภาพแวดล้อม ตลอดจนครอบครัวและสังคม มีการอบรมทางศาสนา ศิลปกรรม สอนความดีต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากจะกระทำควบคู่พร้อมกับการปฏิบัติงานในแปลงเกษตรกรรมและก่อนนอนแล้วแต่โอกาสจะอำนวย พระผู้ควบคุมจะนำผู้ป่วยที่มีสุขภาพแข็งแรงออกทำงานนอกบริเวณเรือนบำบัด เพื่อให้ร่างกายคืนสู่สภาพปกติ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 6 ของการรักษา เป็นต้นไป การทำงานนี้พระจะแบ่งหน่วยงานออกเป็นหน่วย ๆ เช่น การเกษตร ต่างยนต์ ศึกษาศาสตร์ และอื่น ๆ ในระหว่างที่ทำงานอยู่นี้พระก็จะอุปมาเรื่องราวต่าง ๆ ขึ้นเพื่อให้เห็นว่า ชีวิตทุกชีวิตจะต้องสัมผัสกับความจริงที่ประกอบด้วยเหตุผล และชี้ให้เห็นถึงการกระทำความดีและไม่ดีจะส่งผลให้อย่างไร ส่วนผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาทางกายแล้วแต่ร่างกายยังไม่แข็งแรงพอ ก็ไม่ต้องออกทำงานนอกสถานที่ คงพักผ่อนและทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ อยู่ภายในเรือนบำบัด จนกระทั่งเวลาบ่ายจึงไปอบตัว

ในทุกคืนวันเสาร์ จะมีการละเล่นรื่นเริงให้ผู้ป่วยได้สนุกสนานคลายความตึงเครียด เช่น มีดนตรี การละเล่นเกมส์ต่าง ๆ ส่วนในคืนปกติก็จะมีภาพยนตร์ให้ชมบ่อย ๆ ดนตรีและการละเล่นต่าง ๆ เป็นการแสดงของผู้ที่เลิกจากยาเสพติดแล้วทั้งสิ้นซึ่งอยู่ในโครงการมีวิชาชีพระดับสูง ในบางครั้งก็อาจจะมีบุคคลภายนอกเข้ามาร่วมด้วย

เมื่อครบกำหนด 10 วัน ผู้ป่วยจะถูกเรียกตามหมายเลขประจำตัว เพื่อเตรียมที่จะไปรับสัจจะ และทบทวนสัจจะอย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่ง ในระหว่างทบทวนสัจจะนี้หากพบว่าผู้ป่วยคนใดยังมีจิตใจไม่แน่นอน มีสภาพแวดล้อมข้างนอกไม่ดี พระก็จะหาทางให้อยู่พักฟื้นต่อไปอีกระยะหนึ่ง

เมื่อไปถึงศาลาโปรก เพื่อรับสัจจะ พระผู้นำสัจจะจะอธิบายเกี่ยวกับสัจจะอีกครั้งหนึ่ง และเมื่อรับสัจจะเสร็จพระท่านก็จะแจกเหรียญ "มนุษย์เหนือโลก" และพระคาถาประจำตัวทุกคน เพื่อเป็นสิ่งเตือนให้ระลึกถึงสัจจะซึ่งเป็นการริเริ่มประพาศึกคนในสิ่งที่ตั้งงามต่อไป

การพักผ่อน

กรณีผู้ป่วยที่รักษาครบ 10 วันเรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่มีความมั่นใจว่าออกไปแล้วจะสามารถอดยาเสพติดได้เมื่อออกไปสู่สังคม ก็สามารที่จะพักอาศัยอยู่ต่อไปได้ ผู้ที่ขอพักฟื้นนั้นก็ได้รับ อาหาร เครื่องแต่งกาย และที่พักอาศัยอยู่ต่อไปได้ตามที่ทางสำนักสงฆ์ ถ้ากระบอกกำหนดให้ สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกอนุญาตให้ผู้พักฟื้นต่ออาศัยอยู่ต่อไปตามที่ผู้ป่วยสมัครใจ แต่ก็ต้องอยู่ในระเบียบข้อบังคับของผู้ขอพักฟื้นต่อ

การบวชหลังการรักษา

สำหรับผู้ที่เลิกเสพยาเสพติดแล้ว ผู้ป่วยคนใดมีความประสงค์ที่จะบวช ทางสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกก็จะรับไว้ เมื่อเห็นว่าได้เวลาอันสมควรแล้วก็จะจัดพิธีบวชให้ ปัจจุบันพระสามเณรทั้งหมดของสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกประมาณร้อยละ 40 ของทั้งหมด เป็นผู้ที่ไม่เสพยาเสพติดแล้วขอบวชต่ออยู่ที่สำนักสงฆ์เพื่อช่วยเหลือรักษาผู้ติดยาเสพติดต่อไป

การติดตามผล (Follow-up)

ทางสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกมีวิธีการติดตามผลอยู่ 3 วิธี คือ

1. ให้ผู้ที่รับการรักษาแล้วกลับมาเยี่ยมสำนักสงฆ์ทุกกระยะ 1 เดือน ก่อนที่คนป่วยพักฟื้นจะได้รับอนุญาตให้กลับบ้าน จะมีการคัดเลือกคนป่วยบางคนที่มีคุณสมบัติพิเศษให้กลับมารายงานตัวที่สำนักสงฆ์ทุก 1 เดือนตลอดไป การคัดเลือกดูคุณสมบัติดังนี้ (วิธีนี้จะสามารถคัดเลือกได้ประมาณร้อยละ 10 ของผู้ป่วยทั้งหมด)

1.1 ฐานะการครองชีพ พอมีเงินที่จะเดินทางไปมาได้สะดวก บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ได้

1.2 สมัครใจและยอมรับวิธีนี้

1.3 มีความมั่นใจในตัวเองแน่นอนว่าสามารถเลิกยาเสพติดได้
และพร้อมกันนี้จะมีการมอบหมายหน้าที่ให้กระทำด้วยนอกเหนือไปจากการรายงาน

ตัวเอง คือ

ก. ชักจูงแนะนำ คนที่ติดยาเสพติดใหม่ในย่านเดียวกัน กลุ่มเดียวกันหรือเพื่อน ๆ
ให้มารับการรักษาให้หมด

ข. สืบดู เพื่อนที่เคยรักษาแล้วยังคงเลิกยาเสพติดได้อยู่หรือไม่

2. ให้ผู้ป่วยที่ขอพักฟื้นต่อเมื่อขอลากลับบ้านก็จะได้รับมอบหมายงานให้ไปทำด้วย
คือ สอบดูผู้ที่รักษาไปแล้วในละแวกเดียวกันว่าเลิกยาเสพติดได้จริงหรือไม่ เมื่อกลับมาสู่สำ
นักสงฆ์ก็ให้รายงานให้ทราบ

3. แบบสอบถาม ทางสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกจะออกแบบสอบถามส่ง ไปยังผู้ป่วยที่เลิก
เสพยาเสพติดไปแล้วทุกระยะ 3 เดือน มีกำหนด 1 ปี เพื่อจะได้ทราบสถิติของผู้มารับการ
ช่วยเหลือว่าสามารถเลิกเสพยาเสพติดได้หรือไม่ วิธีนี้เป็นวิธีการติดตามผลได้มากที่สุด จาก
การติดตามผลที่ผ่านมารากฎว่า ร้อยละ 70 ของผู้ป่วยที่รับการบำบัดรักษาไปแล้วสามารถ
เลิกเสพยาเสพติดได้ ร้อยละ 25 ของผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาไปแล้วไม่สามารถเลิกยาเสพติด
ได้กลับไปใช้ยาเสพติดอีก และร้อยละ 5 ติดตามผลไม่ได้

กระบวนการบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดของสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกนี้แม้ว่าจะมีการ
แบ่งระยะการบำบัดรักษาออกเป็น 2 ระยะ คือการบำบัดทางกาย 5 วัน และการฟื้นฟูสมรรถ
ภาพทางจิตใจอีก 5 วัน แต่เมื่อเราพิจารณาจากกระบวนการที่ทางสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกได้
จัดให้ผู้ป่วยนั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับขั้นตอนการบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดแบบสมบูรณ์
(Classical Method) ที่ทางการแพทย์สมัยใหม่ได้จัดไว้ 4 ขั้นตอนนั้น จะเห็นว่า
ในกระบวนการของสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกมีอยู่ครบทุกประการ เพียงแต่จัดแบ่งเรียกไม่เหมือน
กันเท่านั้น เพื่อชี้ให้เห็นชัดว่า ทางสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกได้มีขั้นตอนการบำบัดเหมือนขั้นตอน
ของการแพทย์สมัยใหม่ จึงจะขอแยกตามขั้นตอนทางการแพทย์สมัยใหม่ซึ่งมี 4 ขั้นตอนดังนี้¹

¹ชงชัย อุ่นเอกลาภ. การรักษาโรคนิโคตินในประเทศไทย (กรกฎาคม 2519)

1. การเตรียมการก่อนรักษา (Pre-Admission) ก่อนการเริ่มลงมือรักษา ผู้ป่วยติดยาเสพติดนั้น ผู้ป่วยจะต้องมีความพร้อมเสียก่อน การที่ทางสำนักสงฆ์ด้ากระบอกได้ให้ผู้ป่วยที่ไปขอรับการบำบัดรักษานั่งรออยู่ก่อนนั้น ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการดูถึงความตั้งใจจริงของผู้ป่วยที่มาขอรับการรักษา ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อผลของการบำบัดรักษา ถ้าผู้ป่วยคนใดไม่มีความตั้งใจจริงมารักษา ก็จะกลับไปเสียถึงตอนนี้พระก็จะชักจูงแนะนำผู้ป่วยที่ยังไม่พร้อมที่จะรักษาเหล่านี้ให้มีความเต็มใจในการบำบัดรักษา ซึ่งให้เห็นถึงโทษของยาเสพติด วิธีการเช่นนี้ที่ทางสำนักสงฆ์ด้ากระบอกปฏิบัติอยู่ก็เทียบได้กับขั้นเตรียมการก่อนรักษาของการแพทย์สมัยใหม่ นั่นเอง ซึ่งมีหลักการว่าต้องให้แรงจูงใจ แนะนำ (Motivation) แก่ผู้ป่วยก่อนเริ่มทำการบำบัดรักษา

2. การรักษาทางกายขั้นถอนยา (Detoxification) ขั้นตอนนี้ที่ทางสำนักสงฆ์ด้ากระบอกปฏิบัติอยู่นั้นก็คือระยะการบำบัดรักษา 5 วันแรกโดยการใช้ยาสมุนไพรนั่นเอง ซึ่งอาจจะแตกต่างกับทางการแพทย์สมัยใหม่ที่ว่า ส่วนมากทางการแพทย์สมัยใหม่รักษาโดยการให้ยาระงับอาการอยากยาเสพติด เพื่อให้ผู้ป่วยผ่านการบำบัดรักษาขั้นถอนยาไปอย่างเบ็ดเสร็จ ไม่ทรมานร่างกาย แต่วิธีการของสำนักสงฆ์ด้ากระบอกกลับใช้วิธีการตรงกันข้าม โดยการให้ยาสมุนไพรรับประทานแล้วเกิดอาการอาเจียนอย่างรุนแรง ทรมานร่างกาย ซึ่งจะส่งผลไปทางจิตใจด้วย โดยซึ่งให้เห็นว่านั่นเป็นการถอนรากถอนโคนพิษของยาเสพติดให้หมดไป โดยอาศัย "สัจจะ" เป็นเครื่องเสริมกำลังใจ ทำให้ผู้ป่วยมีความมั่นใจ และออกทนต่อการทรมานจากการบำบัดขั้นนี้ผ่านไปได้ และการบำบัดรักษาในขั้นนี้จะทำให้ผู้รับการบำบัดรักษา เช็ดขยาดต่อการติดยาเสพติดด้วย เนื่องจากเห็นถึงการทรมานในการรักษา

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตใจ (Rehabilitation) การบำบัดรักษาในขั้นนี้ ทางการแพทย์สมัยใหม่มีวัตถุประสงค์ที่จะเสริมสร้างกำลังใจของผู้ติดยาเสพติดให้มีจิตใจเข้มแข็งพอที่จะเลิกยาเสพติดได้ เมื่อออกจากสถานบำบัดไปแล้วสามารถที่จะใช้ชีวิตในสังคมทั่วไปได้โดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติด ในขั้นตอนนี้ทางสำนักสงฆ์ด้ากระบอกใช้ระยะเวลา 5 วัน ต่อจากการบำบัดรักษาทางกาย โดยอาศัยความเชื่อทางศาสนา เข้ามาเป็นที่ยึดมั่นทางจิตใจ เพราะการบำบัดรักษาของสำนักสงฆ์ด้ากระบอกมีศาสนา มาเกี่ยวข้องตลอดระยะเวลา นับตั้งแต่

สถานที่ เป็นสำนักสงฆ์ มีพระสงฆ์คอยให้การช่วยเหลือในการบำบัดรักษาและคำแนะนำสั่งสอน ตลอดจนปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการบำบัดรักษา คือ "สัจจะ" ดังนั้นในขั้นตอนนี้ความเชื่อทางศาสนาจึงมีผลต่อการบำบัดรักษาอย่างมาก ซึ่งขั้นตอนนี้จะรวมไปถึงการพักผ่อนของผู้ป่วยด้วย เพื่อเสริมสร้างกำลังใจให้มีความมั่นคงเสียก่อนจึงจะออกไปจากสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกเพื่อไปใช้ชีวิตในสังคมด้วยความมั่นใจ

4. การดูแลหลังการรักษา (After-Care) เมื่อผู้ป่วยติดยาเสพติดได้รับการเสริมสร้างกำลังใจให้เข้มแข็งออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้แล้วก็จะออกไปจากสถานบำบัดรักษาสู่สภาพแวดล้อมของตนเอง ซึ่งในระยะนี้ทางสถานบำบัดก็ยังคงติดตามผล ดูแล ให้คำแนะนำปรึกษาอีกอย่างน้อย 1 ปี หรือบางแห่งอาจกำหนดให้นาน 3 - 5 ปี ขั้นตอนนี้เทียบได้กับการติดตามผลของสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกซึ่งมีอยู่ 3 วิธีคงได้กล่าวรายละเอียดมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่า การติดตามผลของสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกเทียบได้กับขั้นการดูแลหลังการรักษานั้นเอง เพียงแต่ทางสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกไม่มีสถานที่ที่จัดสร้างขึ้นโดยเฉพาะที่เรียกว่า "บ้านกึ่งวิถี" (Half-Way house) อย่างแบบแผนใหม่ เนื่องจากขาดปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่สามารถจัดขึ้นมาได้ แต่ทางสำนักสงฆ์ก็มีวิธีการที่คล้ายกันคือ การที่ให้ผู้ป่วยพักผ่อนภายใต้การควบคุมดูแลของพระสงฆ์ ตลอดทั้งการบวชหลังการรักษา กระบวนการเหล่านี้ก็คือขั้นตอนการดูแลหลังการรักษา (After-Care) นั้นเอง

ค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษา

การรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดทางสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกมีทุนสงเคราะห์ให้ผู้มารับการบำบัดรักษาคนละ 200 บาทสำหรับชาวไทยทั่ว ๆ ไป และคนละ 500 บาทสำหรับชาวไทยภูเขา และทางสำนักสงฆ์จะหักไว้เป็นค่าสวัสดิการคนละ 50 บาท ถ้าผู้ป่วยคนใดเกิดเสียชีวิตในขณะที่ทำการบำบัดรักษาอยู่ทางสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกจะจ่ายให้ผู้ปกครองรายละ 3,000 บาท ถ้าไม่มีเหตุการณ์อะไร เงินสวัสดิการ 50 บาทก็จะเก็บไว้เป็นเงินทุนสมทบเป็นทุนสงเคราะห์ผู้ป่วยรายต่อ ๆ ไป และการบำบัดรักษาของสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกนั้นเป็นการบริการฟรีโดยไม่คิดค่าบำบัดรักษาแต่อย่างใดทั้งสิ้น และนอกจากนี้ทางสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกได้พยายามหาทาง

ป้องกันการระบาดของยาเสพติดให้โทษเป็นอย่างยิ่ง โดยได้ส่งคณะลูกศิษย์เดินทางไปยังภาคเหนือของประเทศไทย เพื่อรับชาวเขามารับการบำบัดรักษาให้เลิกเสพยาเสพติด โดยมีรถบริการรับ - ส่งฟรี การที่ทางสำนักสงฆ์ดำกระบอกให้ทุนสงเคราะห์แก่ชาวเขาคคนละ 500 บาทนั้นก็เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยเองในสำนักสงฆ์ดำกระบอกและถ้าเหลือก็สามารถที่จะเบเบิกไปใช้จ่ายเมื่อกลับไปบ้านได้ เพื่อให้เขาเห็นว่าทางสำนักสงฆ์มีความห่วงใยเป็นอย่างมาก และทางสำนักสงฆ์ดำกระบอกยังได้สนับสนุนงานปลูกพืชทดแทนฝิ่นของทางราชการด้วย โดยการแจกพันธุ์พืชให้ในตอนกลับไปเมื่อรับการบำบัดรักษาหายจากการติดยาเสพติดแล้ว

อุปสรรคการดำเนินงาน

สำนักสงฆ์ดำกระบอกมีอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงาน เช่น

1. เงินทุน ทางสำนักสงฆ์ดำกระบอกได้เงินทุนเพื่อใช้จ่ายในการบำบัดรักษาจากการรับบริจาคของผู้ที่มีความศรัทธาในการช่วยเหลือผู้ป่วยติดยาเสพติด และบางปีก็ได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ บ้าง ซึ่งขณะนี้ทางสำนักสงฆ์ดำกระบอกกำลังขาดเงินทุนอย่างมากในการปฏิบัติงานบำบัดรักษาผู้ป่วย จากค่าบอกล่าของพระอาจารย์จำรูญ บ้านจันทร์ ว่าขณะนี้รายจ่ายของสำนักสงฆ์ดำกระบอกคิดลอบอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเงินทุนนี้จะต้องนำมาใช้จ่ายในหลาย ๆ ทาง เช่น

อาหาร ที่จะต้องจัดเลี้ยงดูคนป่วย

สถานที่ ต้องมีการปรับปรุงอีกมาก ขณะนี้ยังไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ป่วย

ยาสมุนไพร ขาดเงินทุนในการผลิตและการปรับปรุง

2. พระผู้ปฏิบัติงาน ขณะนี้พระผู้ปฏิบัติงานต้องเสียสละอย่างมากในการทำงาน พระทุกรูปต้องมีหน้าที่ทั้งกลางวันและกลางคืนไม่มีวันหยุดพักเลย

3. บ้านเมืองบังคับทางอ้อม สำนักสงฆ์ดำกระบอกถูกโจมตีเสมอว่า ฝึกกฎหมายรักษาไม่ได้ผล ไม่มีประโยชน์ แม้แต่พระองค์เองในขณะเดินชุกงค์ ถ้าหากชุกงค์ไปในที่ใดบ้างเถิดผ่านไปในเขตของผู้ก่อการร้าย ก็มักจะถูกโจมตีหาว่าเป็นฝ่ายตรงกันข้าม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเรื่องที่ยับยั้งทอนกำลังใจพระผู้ปฏิบัติงานอย่างเสียสละ และผู้อุปการะสำนักสงฆ์คนอื่น ๆ

ด้วยทุกคนล้วนมีความศรัทธาทั้งสิ้น พระอาจารย์จำรูญ ปานจันทร์ จึงขอให้ทุกคนได้พิจารณา
ถึงผลที่ได้ต่อผู้ศรัทธาเสีย คิด ไม่ใช่ที่ตัวท่านหรือกับสำนักสงฆ์